„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску: Србију Црну Гору
друге стране земље
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“
налази се у кући А. Пајевића у Дунавској
улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

(ВЕЧЕРЊЕ ИЗДАЊЕ).

Бр. 83. У Новом Саду, у среду 14. (27.) априла 1910. Година XXVI.

ПРОГЛАС

ИЗВРШНОГ ОДБОРА СРПСКЕ НАРОДНОСНЕ СТРАНКЕ ЗА ПАНЧЕВАЧКИ СРЕЗ.

Браћо Срби бирачи!

Избори за угарски државни сабор ва прагу су, и од Вас ће се поново тражити, да се изјасните, кога хоћете себи за посланика. Положај нас Срба свакако је најлакши: ми треба и овом приликом да гласамо на кандидата српске народносне странке. То смо радили и пре четири године и свагда, па ни данас не смемо на другу страну. Дужност је свију правих пријатеља наше отаџбине, да гласају само на кандидате такових странака, које у истину хоће опће, једнако, тајно изборно право, које траже гласање по општинама и које иште једнаку и праведну поделу изборних срезова. Од свију грађанских странака у угарском сабору саборска народносна странка једина је, која се залагала за такову изборну реформу, њој морамо поклонити и овом приликом своје поверење.

Браћо бирачи!

Баш последње време је показало, да многе странке траже опће једнако и тајно изборно право, али само док не дођу на владу, а нарочито овако пред изборе. А кад се једном дочепају власти, оне изалазе са разним несавременим захтевима, траже самосталну банку, самосталну војску, иако знају, да их не могу сада добити, само како се не би дошло до изборне реформе. Баш ових последњих година биле су на влади и у већини Кошутова и Јуштова странка које и данас хоће да важе као демократске странке, па зар нисмо са изборним законом онде, где смо били и пре и зар не припадају на пример Црепаја и Баваниште још једнако другим изборним срезовима? А била је сва могућност, да се могло доћи до изборне реформе. Шта више коалицијове су се странке, примајући владу, обевале биле, да ће је донети.

С тога и велимо: ми морамо само са народносном странком, с другима не можемо нити смемо. Имају свој значај ове пропуштене четири године, показало се, ко је пријатељ народу.

То, што смо ми Немађари у угарском сабору у својој народносној странци одвојени од Мађара, не може нам нико пребацити. Није далеко време, биће у сабору данас-сутра и такових Мађара, с којима ћемо моћи заједнички. То су они Мађари, који не ће доносити Апоњијеве школске закоие, као доскорашње коалијиране странке, који ће у истину хтети демократску изборну реформу и који и данас већ у својим новинама пишу, да траже и у државним основним школама за наставне језике наше матерње језике, дакле за српске крајеве и за Србе српски. Али то не жели и не ће ни једна од странака у сабору, које данас постоје, те с тога не можемо с њима. А оних просвећених, увиђавних Мађара нема још у сабору.

Браћо бирачи!

Кад све то знате, Ваша је родољубива дужност, да и овом приликом гласате на кандидата народносне странке. На нашој заједничкој конференцији, одржаној овде у нас у Панчеву у недељу 28. марта ми смо истакли за свога кандидата једногласним закључком

г. дра Стевана Малешевића

новосадског адвоката,

старог и познатог борца и присталицу народносне странке. Ми вас молимо, да се заузмете за његову кандидатуру.

Сви ми, који се одушевљавамо за демократску, грађанску, културну, просвећену Угарску, окупљајмо се око његова барјака и гласајмо за њега.

Сви ми, који се боримо против шовинизма, сви ми, који се одушевљавамо за народни парламенат у место данашњег сталешког, нађимо се у једном колу.

Народносна странка има данас у уставном животу Угарске шири и дубљи значај, она се у првом реду бори за демократизацију Угарске.

Да живи др. Стеван Малешевић, посланички кандидат српске народносне странке за панчевачки изборни срез!

Гласајмо за њега, заузмимо се, порадимо, да буде изабран!

У Панчеву, 3. (16.) априла 1910.

Извршни одбор српске народносне странке
за панчевачки изборни срез.

ПОЗДРАВ

БИРАЧИМА ПАНЧЕВАЧКОГ СРЕЗА, ШТО ПРИПАДАЈУ НАРОДНОСНОЈ СТРАНЦИ.

Конференција Срба бирача народносне странке изборног среза панчевачког, одржана у Панчеву, 28. марта 1910. г. прогласила ме је за свога кандидата за угарски сабор у панчевачком срезу, што ми је преко њена председника дра Паје Марјановића, брзојавним путем одмах и саопштено и од мене са захвалношћу прихваћено. Пошто је на тој конференцији изабрани извршни одбор српске народносне странке сада издао и свој проглас на Србе бираче тога среза, који је на челу данашњег „Браника“ штампан, то сматрам за своју дужност, да се са неколико речи обратим на бираче тога среза још пре него што бих отишао у њихову средину, да усмено развијем свој програм.

Драга браћо бирачи!

Поверење, које ми је ваша конференција поклонила тиме, што ме је за свога кандидата истакла, сматрам за највеће одликовање, а то сам и у свом брзојаву на председника конференције изјавио.

Морам признати, да сам се обрадовао, кад сам видео, да се српски народ у панчевачком срезу тргао из оног мртвила, у које су га наше несретне околности већ од дуже времена успавале. Обрадовао сам се зато, јер одлуком Срба бирача у панчевачком срезу оживео је наново у њима онај стари дух српске свести, који је негда импоновао противницима и усколебао на све стране осећаје српског народа, видећи, како синови и потомци негдањих јуначких граничара знају бранити на уставном мегдану права српског народа на опстанак и развитак исто тако јуначки, као што су негда њихови оцеви и дедови крвљу својом бранили и одбранили ову нашу милу отаџбину.

Ма да сам осећао, да ће према садашњим приликама изборна борба за избор народносног кандидата бити тешка и претешка, ја сам се ипак примио кандидатуре из разлога тога, што сам хтео да послужим тој пробуђеној народној свести, по могућству своме и за тај случај, ако би и пао при избору на уставном разбојишту томе.

Драга браћо бирачи!

Ја с Вама заједно хоћу да се борим на утврђењу новопробуђене свести народне. Ако само ту цел постигнемо, ако израдимо то, да се сви Срби бирачи искупе у један табор за народна права своја, и онда смо доста постигли, јер та пробуђена и утврђена свест народна тињаће и и даље ватром својом и топлотом својом загревати Србина, те ће тако, ако не сад одмах, а оно у будућности донети обилата плода, и политичнога и културнога, за народ српски.

У овој борби Вашој, драга браћо бирачи, где развијате нов барјак свести српске, у тој борби ја сматрам себе само за оруђе, који треба да послужим тој сврси, тој великој и племенитој идеји препорођаја и новог живота народног.

Та нас је кроз толико година притисак противничке струје и неправедне владавинске системе, а с друге стране наша поцепаност и неслога тако притисла уза вид, да смо једва могли дисати и политички наш живот био је сведен на ништицу и тек у најновије доба почело се опажати живље кретање од стране наше либералне странке онда, кад је политичка пасивност напуштена и активност изречена.

Но та наша активност одведена је на странпутицу од радикалне странке, која је напустила народносни програм и приљубила се једној од постојећих мађарских политичких странака. Тиме је напуштена традицијонална, вековна политика свију народности у Угарској, која је до сад увек служила на одбрану њихова народног бића.

Шта је то народносна политика и народносни програм? Је ли то штогод замршено, заплетено и неразумљиво? И траже ли те народности угарске таково што, што се противи интересима целокупне домовине? — Не!

Народносна политика и народносни програм није ништа друго, него оправдана жеља милијона грађана ове државе, да осигурају своје народно биће, свој народни матерњи језик, свој народни и културни раз-

витак на свом матерњем језику, и могућност, да у државној администрацији могу имати законом ујемчена удела и уплива.

Та главна мисао у народносном програму: специјално је означена и изведење њено потанко обележено. Али и без тог обележења то, што ми Срби и друге народности захтевамо, то је тако просто, тако природно, тако праведно, да га сваки паметан човек разумети и увидети мора.

То што ми тражимо, то је право на живот. То је право на живот народни. Јер као год што имају право на живот поједини људи, па и саме животиње, тако исто и још више имају и поједини народи право на живот, јер то је право: право богодано, право неоспорно, право истинито, право природно. Кад ко иде за тим, да претопи **силом своје власти** један народ у други народ, тај га уништава, тиме одузима том народу његов народни живот, исто тако, као што појединoм човеку одузима живот онај, који га уништава.

Друго је сасвим нешто, кад се један народ неосетно, не силом какве власти, него силом надмоћне културе и силом привлачне снаге народне му индивидуалности претапа у други народ, као што је то историја више пута већ показала. То је један природан процес, коме се нико одупрети, коме нико одолети не може.

Кад се дакле ми народности угарске против неприродног претапања боримо, ми се тиме боримо за свој народни живот, за живот своје народне индивидуалности исто тако, као што се бори физичка индивидуалност, физичка личност појединог човека, против онога, који га за гушу ухвати, да га угуши.

Драга браћо бирачи!

Да бисмо се боље разумели, морам напоменути још и то, да се под правом једног народа на његов народни живот не може и не сме разумети само физичко живовање тога народа, несвесно вегетирање његово, него се мора под тим разумети слободно пулвирање његова народног живота, слободан развитак његове народне свести и културе и законит његов уплив и утецај његова језика у управи државној, тако, да он и сваки његов члан осећа себе у својој отаџбини као у свом рођеном дому под својим кровом и обитељи радосно и слободно, онако, као сваки онај, који за ту отаџбину подноси једнаке терете за њу у крви и новцу.

Драга браћо бирачи!

Ја не могу пропустити, а да не кажем овом приликом, да право српског народа на народно биће на народни и културни развитак не почива само на општем човечанском праву, као у осталих народности, него има своју подлогу осим тога и на историји, из које је Србин научио то, да се његови прадедови нису настанили у овој новој отаџбини као поједини грађани, него су дошли овамо са оружјем у руци у целини као народ под својим војеним и црквеним властима и војама, да по претходну договору и уговору са угарским краљевима бране своју нову отаџбину од турске напасти. Отуда је дошло то, драга браћо бирачи, да су Ваши дедови и прадедови на граници ове отаџбине од угарске краљевске власти војено организовани били и као јуначки граничари не само против Турака, него и у свима осталим бојевима и ратовима широке наше монархије за краља и отаџбину потоцима своје крви пролевали. У тим ратовима и бојевима многе су мајке српске проплакале, многе су љубе српске пропиштале и многа деца самохрана остала, и многе породице српске опустеле и пропале — те, ако ико, онда смо ми Срби у првом реду онај народ у отаџбини, који имамо права на живот народни, и слободан развитак народне индивидуалности у сваком правцу.

А сада нам ето уставан живот наше отаџбине опет пружа прилике, да том праву своме одушке дамо и да на уставном међдану одржимо борбу, те извојујемо победу оним идејама и оправданим захтевима, који су нам од природе дани, и од самог Бога освештани.

Напред дакле, браћо бирачи! Сложно и одважно. Ствар, за коју се боримо, истинита је и праведна, па ће нам и Бог бити у помоћи.

У **Новом Саду**, 14. (27.) априла 1910. године.

Др. Стеван Малешевић
кандидат народносне странке панчевачког среза за угарски сабор.

Народносна странка према грофу Куену.

Нема сумње, да је пад мађарске коалиције морао испунити народносну странку у Угарској добрим надама, јер за време владавине мађарске коалиције народносна странка, па прваци немађарских народа ни под којом доондашњом владом нису толико страдали, ни под владавином Коломана Тисе, ни под Дезидеријем Банфијем, што се држало, да је врхунац гоњења, колико под владавином мађарске коалиције. Затвори у Вацу и Сегедину напунили се суђима немађарских народа. Немађарски новинари већ нису знали, како да пишу, да не би допали затвора и њихове новине ужасних великих глоба. Ако се што писало против мађарскога шовинизма, то се узимало да је дражење против мађарскога народа, против државнога јединства. Под владавином мађарске коалиције био је могућ познати крвави догађај у Чернови против Словака и затвор пароха Андрије Хлинке а у Панаду онај нападај хонведа на мирне Румуне. Министар правосуђа пак др. Гинтер обећавао је у сабору свету на видику, да ће још ревносније поступати против народносних „агитатора“.

Према томе поступку мађарске коалиције против немађарских народа сасвим је наравна ствар, да народносна странка није могла стати у редове мађарске независне странке, која је у велико одобравала све, што је Векерлово министарство чинило против немађарских народа у Угарској и против Хрватске, није народносна странка могла ступити у опозицију против нове владе грофа Куена-Хедерварија, шта више имала је наде, да ће под Куеном одахнути и да ће се моћи наћи modus vivendi са новом владом. Наравно, није народносна странка могла имати ту илузију, да ће гроф Куен-Хедервари потпомагати народности против Мађара, али је држала, да ће бар престати онај ужасни притисак, оно гоњење, које је мађарска коалиција употребљавала против немађарских народа. У том је дакле заиста настала нека промана. Гроф Куен-Хедервари показао је неку добру вољу, те је потражио неки додир са народносним клубом. Овај додир се тицао у опште народносногa питања, а посебице, односа народносне странке погледом на изборе, који су предстојали за угарски сабор. Народносни клуб је формулисао своје захтеве, а посебице је означио своје услове за кооперацију при изборима. Гроф Куен-Хедервари није дао свога одговора, него је придржао себи, да проучи ствар. Међутим је био именован за државног секретара у председништву министарства познати Јесенски, који је под Банфијем био поглавица злогласнога народносног одељења, које је после Селово министарство напустило. Др. Шандор Јесенски је неки стручњак у ствари избора. Он скроз познаје читаву Угарску у погледу странака и личности, које имају утецаја при изборима. Др. Јесенски је водио изборе под Банфијем и показао је „леп“ успех, да ниједан народносни посланик није могао бити изабран, а Мађари су, такођер осетили гувернаментални притисак те је Банфи имао већину, какву је он хтео.

Лако је појмити, да је гроф Куен-Хедервари требао такова човека, као што је др. Јесенски, према огромној већини мађарске опозиције, као што је опозиција под Јуштом. Наравно да др. Јесенски, као чиновник, своје „стручњачко“ знање при изборима употребљава у корист свога новога господара. Но у погледу односа према народностима др. Јесенски је прекардашио те ишао даље, него што му је господар желео.

Др. Јесенски хтео је да тргује са румунским срезовима па да чисто румунске срезове употреби за владину странку. Ово је Румуне народносне странке индигнирало, сасвим огорчило. Рекли су: »Са народом од преко три милијона не води се таква политика!“ Услед тога огорчења Румуна увео је гроф Куен-Хедервари сâм у своје руке читаву ствар односа према Румунима. Но пошто Румуни досад никако нису добили од грофа Куена-Хедерварија одговора, то су држали, да имају одрешене руке.

Из тога је овдашња глупава „Застава“ за своје демагошке сврхе а да би правдала радикалску странку, већ изводила, да су Румуни, што но кажу Немци, прешли mit Sack und Pack у Јуштов табор! Да ужасне глупости! Ствар је у томе, да народносни посланици, па и Румуни, пошто нису дошли до споразума са грофом Куеном-Хедерваријем, нису обвезани, да са својим знатним мањинама под упиру владине кандидате, али зато имају слободне руке, да праве изборне компромисе. Као што је у Срба у Новом Саду случај, тако има много случајева и у Румуна и Словака погледом на изборе, који предстоје. Чланови бившега народносногa клуба наравно не могу гласати на Куенова кандидата, пошто са грофом Куеном-Хедерваријем није дошло до споразума. Али за то отуд не следује, да чланови народносне странке не би могли гласати за Куенова кандидата, којем је противкандидат какав Јуштовац из бивше мађарске коалиције, која је највећи душманин немађарских народа. Питамо ми, који би родољубив Србин у Новом Саду могао гласати на грофа Арведа Телекија који је, кад нигде није могао бити изабран, дошао у Нови Сад, да се својим мађарским шовинизмом размеће, који је на угарском сабору живо суделовао при доношењу Апоњијевих злосретних школских закона, који се упео из петних жила, да се донесе железничка прагматика у Хрватској, који је тапшао Рауховим покорима у Хрватској, који је подигао хајку против бившега в.-кикиндскога посланика, да се и против мишљења имунитетског одбора изда суду, који је тапшао анексији Босне и Херцеговине, и свему ономе, што је управљено против Српства. Радикали могу гласати на грофа Арведа Телекија, јер радикали нису више српска странка, они су потпуно мађарска, Јуштовска странка. Али родољубиви Срби Новосађани не могу гласати на грофа Арведа Телекија.

Па таквих многобројних случајева има у Румуна и у Словака.

Даровити млади румунски прват др. Мању рекао је, да он види неке знаке, да се може обновити стара шовинистичка владавина Коломана Тисе. И ми то видимо, али из тога још не следује оно, што изводи глупава „Застава“, наиме да су Румуни прешли у Јуштов табор. То би наравно радикали желели, да себе правдају, као што су хтели себе да правдају оном неистином, да је др. Сучу иступио из народносногa клуба с тога, што није споразуман с тим, да народносни клуб води противмађарску политику. Противно је баш истина. То смо ми више пута у „Бранику“ рекли. Али радикалима за њихове демагошке сврхе треба да служи и највећа неистина.

И ми смо тога мишљења, што је др. Мању рекао, да има знакова за будући шовинистички Тисин режим. Несрећа је за владавину грофа Куена-Хедерварија, што гроф Стеван Тиса, колико му помаже у Мађара, толико му одмаже у погледу немађарских народа, који сачињавају већину или бар половину становништва Угарске. Је ли то имало смисла, што је троф Стеван Тиса после тридесет и шест година у свом сегединском говору поновио оне речи, које је покојни његов отац Коломан Тиса у сабору рекао тадањем панчевачком посланику, наиме: да мађарски народ има снаге да смрви (összetiporja) народности, своје непријатеље!

Но ми се надамо, да ће се гроф Стеван Тиса у народносном питању морати приклонити политици грофа Куена-Хедерварија, јер то захтева интерес Угарске, а захтева то и круна, па и интерес монархије.

⊙

Изборно кретање.

»Поздрав« дописнику из сентандрејског (??!) среза у редакцији (!) „Заставе“.

Да су радикали стари, патентирани фурберијаши, то зна већ сваки поштен човек. Но, ево, нека се зна још и то, да су изгубили и последњу мрвицу стида и памети. *Сад већ и не уму више да »омасте« онако фино, као пре.* Излапели су, па тако несретно измишљају, да се то, у најблажијој форми, мора крстати глупошћу или кретенством. То се види и по допису у 75. бр. *»вечерњаче« (што шири мрак!)* и у 78. бр. *„ергелуше“*. Не сме се сметнути с ума, да је та *„ергелуша“* још и *»пешковача«*. Е, то је онда нешто *„пред кума“*! Дакле ево, у чему је ствар?!

Један дописник из сентандрејског среза (*који је, узгред буди речено, поникао у редакцији »Заставе«!*) у свом претераном родољубивом старању о судбини овдашњег српства, очински се брине о избору нашег посланика за срп. нар.-црк. сабор. У главном вели: да се наш свет за-

таласао (?!) за јединоспасавајућу, т. зв. српску (?) народну (recte *арендну!*) странку! А како и да не, кад је „њен програм извађен из душе народне“. Вама и јесте! *Тај програм је окрвавио многу српску душу!* Да је само оволико, па да им оставимо то на њихову лудост! Ал' дописник, боље рећи: *плаћеник* се размахнуо и у 78. бр. најотровнијег и најглупљег листа на земаљској кугли. Ево чујте само! Тај братац, из сентандрејског среза, тек из чудотворне »Заставе« је могао дознати, да се овде Срби крећу у корист радикалне странке. Јел' те, да је то логично? Кад свет креће и тражи нешто, то се онда *право* може знати у „Застави“! Ао, фурберијаши, ала сте излапели! *Мора да су вам се добро затегле жице, кад се лаже на овако дебелу меру!* Нек вам је на здравље!!

Кад се неко превари, па слаже једаред, то му се онда може и опростити. А кад неко (разуми: „Застава“!) *професијонално лаже*, онда ту престају сви обзири. *То је онда већ безобразлук, који се мора сузбити у границе пристојности.* Не верујем, да ће ми поћи за руком, да овако окорелу грешницу, као што је »Застава«, обратим на пут истине. *Она воли живети у мраку лажи а бега од истине, као ђаво од крста,*

Но није ми ни намера, да поправљам оно, што је тако дубоко у калу људског измета. Стало ми је тек само до тога, да упозорим поштен свет о овом: *све, што се износило у „Застави“ о неком крстању овдашњих Срба у корист радикала, то је пресна лаж!* О тој *„дијурнистанској“* групи нико код нас и не води рачуна. *Наш свет*, Богу хвала, *још не познаје тај убилачки спорт.* Све је то поникло у главици којег „плаћеника“, који о томе сања, као оно »гладна крмача о кукурузима«! Нека му је на здравље. Али: „не липши . . .!“

Почујте га само, како је вешт! Зна, чово, да погоди „Ахилову пету“ нашег среза. Удри мало у припомоћ наших школа из нар. фондова. Старо, отрцано средство, које би требало да служи као мамак ка радикалској удици. Али: *цвц!* *Знамо ми врло добро, да ту припомоћ добијамо* **иницијативом нашег заступника и великог народног добротвора Евгена Думче.** То је он **сам** предложио још у оно време, кад је био потпредседник на нашем сабору. Онда су се данашњи радикали играли „пилцике“! *По вама, господо тарбушари, остали смо сви и без школа, „као народни фондови без новаца“!* Зна то и тај „фабрицирани“ дописник, само му је дебео образ, па га није стид китити се туђим перјем. Е, шта ћете му, кад му је такав занат! Нек му је на част! Ми му не завидимо.

Тај умни богаљ и морални кретен хтео би да омаловажи на далеко чувени родољубиви рад нашег дичног посланика Евгена Думче. Вели: Думча ће чинити тек за живота, а радикална странка за вечита (?!) времена. Чујете ли, људи? Слушаш ли их, Боже! О небо, немој их скрушити, нек живе, *да се види*, **какви не треба да будемо!** — Хвала вам, браћо, на *вашој* помоћи! Кумимо вас Богом и св. Јованом! Не пружајте нам помоћи својим поганим претима. Јер: *где год сте се ви ухватили, свугде се окренуло* **»тумбе«!** За бор зелен да се ухватише, и он би се, јадан, осушио! Оставите нас на миру. *Нама је сасвим добро и без вас.* Хвалимо Бога, што вас немамо. **Оставите нас, да нам се не сатре име!** *Наш свет зна за једно:* **Мало нас је; за то се морамо сложити у једно братско, српско коло.** Не познајемо и не ћемо партизанства. *Оно никоме није донело добра.* Не долазите нам, да нас бацате у трошак. Кад отиднете, мораћемо светити водице, палити воштанице и окадити се измирном. Остајте само у својој дупљи, где ће вас наћи што скорије смрт. *Ми ћемо вас свесрдно огласити.*

Кад смо већ ту, да смо *морали* ставити упоред нашег Думчу и (дáбину) радикалну странку, а ви, сад, чујте наш скромни суд у овој паралели. Ми видимо, да одиста има неке „незнатне“ разлике између Евгена Думче и радикала, а то је ово: Евген Думча је, одиста, у неприлици. *Толико је добра чинио у нашем срезу, да већ више нема прилике, где да чини доброчинства у нашем срезу. Сад је поправљао све школе и цркве код нас, па ће морати прећи сад у мохачки срез, да и онде, оној нашој сиромашној браћи у Барањи, подигне нове школе и поправља им цркве, као што је то, редом, чинио код нас. Ето, тако се Думча стара о томе, како ће своје џепове да* — **испразни!** *А радикали су у неприлици, бринући се о томе, што су им се исцрпили извори, па не знају, како ће своје џепове да* — **напуне!** Ето, то је та малена разлика, коју разлику виде очи „смртних“ **људи, упоређујући Евгена Думчу и вас, радикалска господо!**

На онај заносни завршетак (в. 78, бр. ергелуше) о сигурној радикалској победи у нашем срезу, ево вам нашег отпоздрава! *Од срца, искрено вам желимо свугде тако сигурне изборе, као што их имате овде!* Кад би вам се испуниле ове наше лепе жеље (у што ми и верујемо, а ви не треба да се отресате тога, јер сте тако сигурни!) *онда би српски народ пропевао, јер би се отресао вашег „зулума“.* А сад све да збијемо у овоме: *Лаж је, да се овдашњи свет креће у корист радикала. Лаж је, да сте нам ви израдили припомоћ за наше школе. Лаж је, да имате ма и најмања изгледа у нашем срезу.*

За то: седите где сте! Јер: овај свет, ма да је на „мртвој стражи“, опет за то *врло добро распознаје праве Србе од (к) радикала!* Ето, то вам је порука од свију Сентандрејаца!

Један прави, нефабрицирани сентандрејски дописник.

Политички преглед.

— **Стање у Турској.** Једна меродавна личност у Цариграду изјавила је у разговору, у којем се додирнуло и опсадно стање у турској престоници, да је дужност турске владе, да то стање одржи све дотле, док се уставни систем у целој држави потпуно не учврсти и догод у свију племена и у свим покрајинама дубока корена не ухвати уверење о том, да је та владавина непоколебива. Ваља још узети у обзир и то, да опсадно стање у Цариграду олакшава влади, да у случају потребе и у другим деловима царства употреби исту меру.

Вести из места и из народа.

НОВИ САД, 14. априла 1910.

— † **Стеван Јовановић.** Изненада, погођен капљом, преминуо је 13. априла о. г. у Великој Кикинди Стеван Јовановић. Исти је живео у Будимпешти. Али као стари Кикинђанин имао је свога знатна поседа у Великој Кикинди те је дошао у Велику Кикинду, да прегледа своју економију, и ту га је снашла смрт. Стеван Јовановић био је многогодишњи посланик на угарском сабору, па и ако је свагда припадао владиној странци, никад није заборавио, да је Србин те је свуда, где је могао, подупирао српске интересе. Као честит, родољубиви Србин био је неко време омиљени председник српске црквене пештанске општине. Као дворски саветник био је човек од уплива. Није било Србина, који би се на њега обратио, а да му није помогао. Био је двапута биран у уздинском изборном срезу, и његови бирачи могли су се увек похвалити, да се заузимао за свакога, кад је ком што требало. Чинио је многа доброчинства, особито сиромашним српским ђацима. Водио је примеран фамилијаран живот. Са својом честитом супругом Олгом, најстаријом ћерком српских добротвора Лазе и Софије Дунђерских, васпитао је своју децу у српском духу. Било је то дирљиво видети у Јовановићевој кући, кад се по старом српском хришћанском обичају деца са родитељима, пре него што ће сести за ручак и за вечеру, моле Богу. Провео у најлепшем браку двадесет и седам година и изродио је четири кћери, које је са својом супругом најбрижљивије васпитао. Био је особито нежне природе, па кад му је његова јединица сестра Данка удова Јовановићка, позната врла Српкиња у Великој Кикинди, недавно умрла, био је неутешан. Као негдањи посланик на угарском сабору радо се дружио и са Србима посланицима народносне странке. Рецимо честитоме Србиву Стеви Јовановићу: Лака ти била црна земља! Бог да ти душу прости!

— **Ред богослужења о ускршњим празницима.** На *велики четвртак* у $^1/_2$10 звони први пут на литургију а у 6 сати увече клепа први пут на бдење. На *велики петак* у 10 сати клепа на царске часове; у $^1/_2$3 сата по подне на вечерње, а у 7 сати увече на плач матере божје. На *велику суботу* клепа у $^1/_2$3 из јутра први пут на јутрење, а у 1 сат по подне звони први пут на литургију. На *први дан васкресенија* звони у 2 сата из јутра на јутрење; у 9 сати пре подне звони први пут на архијерејску литургију, која ће бити у саборној цркви; а у $^1/_2$3 сата по подне на вечерње. На *други дан васкресенија* звони на јутрење у 5 сати, на архијерејску литургију у 9 сати, која ће бити у ајмашкој цркви, на вечерње у $^1/_2$4 сата. На *трећи дан васкресенија* литургија са јутрењем у 6 сати.

— **Матица Српска.** Управни одбор Матице Српске држао је 9. (22.) априла о. г. своју редовну седницу под председништвом А. Хаџића, друштвеног председника. Секретаријат јавља, да су преминули ови матичини чланови: 1. Панта Јовановић, трговац у Новом Саду. 2. Стеван Димитријевић, економ и гостионичар у Новом Саду. 3. Ђура Вукичевић, адвокат, члан гимназијског патроната и члан Књижевнога Одељења Матице Српске. Приликом матичине сеобе из Будимпеште у Нови Сад г. 1864. изабрала га је скупштина за матичина фискала и он је дуже време заступао Матицу у свима правничким пословима на потпуно задовољство Матице Српске. Успомени свију тих преминулих чланова указане су уобичајене почасти. — Муниципија слободне краљевске вароши Новог Сада позива на свечаности приликом инсталације Беле Матковића за новосадског великог жупана. Председник јавља, да је са члановима управног и књижевног одбора поздравио новосадског новога жупана и да је присуствовао на банкету, који је био приређен у почаст новом жупану. — Узет је на угодно знање с радошћу позив Централног Одбора за прославу педесетгодишњице црногорског кнеза Николе I. на Цетињу на прославу педесетгодишњице, која ће се одржати 15., 16. и 17. августа о. г. — Подноси се кр. уг. министру богоштовља и јавне наставе разјашњење матичина књиговодства на примедбе министарског рачунарства на рачуне задужбине Гедеона Дунђерског за годину 1908. — Узет је на знање извештај о сконтровању благајне Матице Српске и да је иста сасвим у реду нађена. — Узет је на знање извештај о извршеном сконтровању и инвентарисању уложних књижица свију задужбина под матичином управом. — Друштвени председник јавља, да је грађевински одбор за зидање завода за православну сирочад српску из задужбине Марије Трандафилке држао 2. (15.) априла о. г. своју седницу. У присутности подузимача отворени су у тој седници редом сви оферти, који су поднесени били до рока, који је по расписаном стечају трајао до 2. (15.) априла о. г. Пријавило се њих 35 подузимача, од којих су њих деветорица поднели понуде за целокупни посао, а остали за поједине радове. Сви ти оферти издати су архитекту Момчилу Тапавици, који је планове споменутог сиротишта зготовио, а управни их одбор одобрио, да их подробно испита, све редом проучи, па да после што пре поднесе о свима припослатим офертима свој образложени извештај, који ће се после у седници грађевинског одбора претрести и с предлогом поднети управном одбору, да у тој ствари донесе своју коначну одлуку. Вадија, која су приложена била офертима, износе у државним папирима и у уложним књижицама различитих новчаних завода целокупну своту од К 251.353'37. Та вадија положена су на основу као safe deposit у овдашњи Централни Кредитни Завод. — Узет је на знање извештај дра Стевана Малешевића, друштвеног фискала, о довршеној и добивеној парници Матице Српске, као руководатељке фондова Ђорђа Радака у погледу потраживања од 2000 К. — Узет је на знање извештај истога матичина фискала у погледу парничним путем наплаћеног потраживања у износу од 6374 К. 18 пот. — По мишљењу друштвеног фискала одобрена су нека растерећења продатих парцела, која су била заложена за сигурност одобрених зајмова. — Читају се захвалнице: Српске Земљорадничке Задруге у Габошу, Српске Читаонице у Хргама (котар Маглај у Босни), Српског Академског Друштва »Зоре« у Бечу и Управе Српске Читаонице у Делиблату за поклоњене књиге. По молби поклоњена су матичина издања, у колико их има: Српском певачком друштву у Дервенти, Српској Читаоници и Књижници у Дабру код Стоца, Српском Учитељском Збору у Земуну, Одбору »Побратимства«, друштва Срба у Босни и Херцеговини у Лзмницима (код Босанске Градишке). — Расправљено је још више ствари економске и административне врсте.

— † **Јован Марјановић.** У Лалићу се јуче у јутро у 77. години свог века напрасном смрћу преселио у вечност овдашњи парох протојереј Јован Марјановић. Покојник је био савестан и одан слуга божјег олтара и код своје је пастве уживао љубав и поштовање. У покојнику губи свог доброг оца архимандрит Георгије Марјановић. Покој души честитога проте Марјановића и вечан му спомен!

— **Србин у министарству спољашњих послова.** Званичне новине доносе именовање Србина Ђорђа пл. Демелића за правога одсечнога саветника у аустро-угарском министарству спољашњих послова. То је једини Србин у вишем чину тога министарства, где иначе највеће аристократе и богаташи имају приступа. Ђорђе плем. Демелић је син покојног Федора плем. Демелића, који је био секретар у кабинетској канцеларији Његова Величанства. Федор плем. Демелић био је ватрен Србин, те се у своје млађе доба дружио са српском омладином из Милетићева доба. Феодор плем. Демелић написао је једно знаменито дело на немачком језику о Метерниховој политици према Србима по архивалним списима, које је он пронашао. Демелић је брижљиво васпитао свога јединца сина те је овај могао доћи до такова звања, какво је сад постигао.

Новости са стране.

— **Украден вагон динамита.** Из Одесе долази готово невероватна вест, да је у Русији украден цео вагон, који је из Кронштата возио у Севастопољ динамит и остале потребе за мине нових бродова црноморске флоте. Вагон је додуше приспео на место свога одређења, али у њему није било предмета, које је имао да довезе, него — којекакви стари столови, столице и орманови. У први мах — како јављају »Русскія Вѣдомости« — мислила је поморска власт, да се ту ради о некој забуни, али се доскора разабрало, да је динамитског транспорта сасвим нестало.

— **Шпањолски престолонаследник — глувонем.** На мадридском двору све је упрепашћено пред помишљу, да је мали престолонаследник Алфонзо можда глувонем. Сад му је већ три године, а није још ни речи проговорио. Консултирани

су већ најчувенији лечници, али не знају никакве помоћи. Већ се покренуло питање: да ли глувонеми краљевић уопће може бити подобан, да носи наслов престолонаследника.

— **Велика кнегиња Јелисавета монахиња.** Руска велика кнегиња Јелисавета, удовица великога кнеза Сергеја, прекјуче је посвећена за игуманију Маријинског Манастира, који је она основала.

— **Нов члан Француске Академије.** На место покојнога Викторијена Сардуа примљен је међу »бесмртнике« романсјѐ и драматичар Марсел Прево (Marcel Prévost). Нови академичар говорио је у част и хвалу свом претходнику те је изнео живу слику његова рада.

НОВИЈЕ.

Загреб, 13. априла. Бан др. Никола Томашић отпутовао је на Семеринг а одавде ће у Будимпешту, где ће поднети извештај о приликама у Хрватској, нарочито о хрватској изборној реформи.

Лондон, 13. априла. Доњи Дом енглеског парламента усвојио је закон о финансијама Ирци су гласали са владином странком. Државни канцелар Џ'ојд'џорџ изјавио је, да је чврсто уверен, е се Велика Британија налази сад на путу до полета у раду, какав се до сад тек ретко могао установити.

Бијариц, 13. априла. Руски министар спољашњих послова Извољски стигао је синоћ амо. У току данашњег дана примиће га енглески краљ Едвард VII. у аудијенцију.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Изборно кретање.

Стара Пазова, 14. априла. На данашњој конференцији једнодушно истакнути за посланичке кандидате за народно-црквени сабор Никола Петровић и Валеријан Прибићевић.

Стање у Угарској.

Мако, 14. априла. Овдашње варошко представништво решило је, да својевољно уплаћени порез не преда држави, него да је метне у штедионицу. Чонградска муниципија је уништила то решење, јер нема законске основе, и упутила је варош, да унесе порез у државну благајну.

Буна у Арнаутлуку.

Беч, 14. априла. По вестима, које су овамо стигле, стање у Албанији је најгоре. Турска ће послати у бунтовне крајеве 40.000 војника, да покаже Арнаутима, е више не ће трпети њихову непокорност.

Цариград, 14. априла. Ратни министар је наредио, да се мобилизују редифи (резервисте) у солунском и смирнанском вилајету ради појачања турске војске у Северној Албанији.

Будимпешта, 14. априла. Српски генерални конзул означио је као намерну измишљотину, да се из Београда шире алармантне вести о арнаутском покрету.

БЈЕРНСОН.

Париз, 14. априла. Синоћ је овде умро велики норвешки писац **Бјернстјерне Бјернсон**. (Дакле се нису остварили наде, да ће стари Скалд надјачати болест. Бјернсон је дигао свој моћни глас у корист наше браће Словака и осталих немађарских народа у Угарској. Нека му је слава! — Ур. »Бр.«)

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. (14.) априлом 1910. ступио је „Браник“ у другу четврт 1910. год. те с тога отварамо нову претплату на наш лист. Наш рад је отворена књига, а да смо на правом путу у борби за права српскога народа, доказ је и она хајка, која се са разних страна диже на овај једини независни дневни лист српски у Угарској. „Браник“ је остао непоколебив у свом српском држању и за то је поднео велике материјалне жртве.

Пошто је сада дозвољен прелаз нашем листу у Босну и Херцеговину, то се надамо, да ће тамошњи родољуби са претплатом притећи у помоћ „Бранику“. Као што се до сад, тако ће се и од сада „Браник“, и то још у већој мери, бавити приликама у Херцег-Босни у родољубиву српском духу.

Сада настаје у нас Срба најживље кретање ради **избора**, што предстоје, како за државни, тако и за наш народно-црквени сабор. Ми ћемо о изборном кретању у оба правца доносити најопширније и најбрже извештаје. Побринули смо се, да нас наши једномишљеници што боље и што брже обавесте.

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину . .	34 К
„ по године	17 К
„ четврт године . .	8 К 50 п.

а може се претплатити и месечно са 2 К 90 п. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале стране земље износи претплата 45 К у нашем новцу.

Претплата се шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника.“

У Новом Саду, 1. (14.) априла 1910.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Трговина.

НОВОСАДСКА БИЈАЦА

14. априла 1910.

Пшеница I. каквоће	К	11·40—·—
Пшеница II. каквоће	„	10·80—·—
Зоб	„	7·20—·—
Јечам	„	6·40—·—
Кукуруз	„	5·40—·—
Лањик	„	7·—
Мувар	„	7·50
Пасуљ	„	8·50

све од 50 кила.

Марва, свињи и живина.

Волови по кили	К 60—62
Свињи тешки по кили	К 1·30
средњи „ „	« 1·20
» лаки „ „	» 1·16
» мршави пар 180—200	«
Теоци по кили	« 80—84
Јагњићи по кили	« 60—66
» по пару 18—20	«
Кљукане гуске по кили	« 1·40
Јаја 8 комада	« —40

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
За уредништво одговара: Тоша Грујић.

ОГЛАСИ.

ПРОМЕСЕ

4% уг. хипотекен срећака

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК К 40.000·—

1 згодитак по К 3000·—, 3 згодитка по К 2000·—.

Жребање 17. маја о. г.

ЦЕНА К 4·50.

3% аустр. боденкредит срећака

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК К 90.000·—

1 згодитак по К 4000·—, 2 згодитка по К 2000·—.

Жребање 17. маја о. г.

ЦЕНА К 5·50.

Уг. премиен срећака

од 1870. године.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК К 200.000·—

1 згодитак по К 20.000·—, 1 згодитак по К 10.000·—, 4 згодитка по К 2000·— и 18 згодитака по К 1000·—.

Жебање 17. маја о. г.

ЦЕНА К 12·—.

Срећке XXVIII. кр. уг. државне лутрије

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК 150.000 К.

1 згодитак по К 20.000·—, 1 згодитак по К 10.000·—, 1 згодитак по К 5000·—, 5 згодитака по К 2000·—, 10 згодитака по К 1.000·—, 150 згодитака по К 100·—, 300 згодитака по К 50·—, 1500 згодитака по К 20·—, 10.000 згодитака по К 10.—

Жребање 30. јуна о. г.

ЦЕНА К 4·—

издаје МЕЊАЧНИЦА ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА у Новом Саду.

157 14—

*) Поштом шаљемо промесе само кад нам се новац унапред пошаље заједно са 35 пот за поштарину.

НАЈЈЕФТИНИЈЕ И НАЈБОЉЕ

Најбољи квалитет робе. Јефтиније него игде.

уз највећи избор

можете пазарити

У НАЈВЕЋОЈ ТРГОВИНИ МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ

ЉУБОМИРА ПОПОВИЋА

у НОВОМ САДУ, у Кошутовој ул.

508 27-100

Изволите се једним пазаром уверити,

да се у мојој мушкој и женској помодној трговини сва роба са врло сниженим и утврђеним ценама продаје.

Особито обраћам пажњу на мушке и женске кожње

ципеле из фабрике КОБРАК, које ће се са 30% испод цене продавати.

С поштовањем

С. КОВАЧ »код РОДЕ«

НОВИ САД, улица Лаза Костића бр. 25.

332 78-100 ТЕЛЕФОН БРОЈ 255.

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“

ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,

модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро (Urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.

Овде се може јефтино добити један полован Ландауер.

1 144-150

СЛАНО КУПАТИЛО

У СТ. СЛАНКАМЕНУ

отворено од I. маја до I. октобра.

Има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 К до 4 Круна;

лепу пространу новосаграђену рестаурацију са добрим јелом и пићем;

стална музика, која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте даје

Штедионица у Ст. Пазови.

65 (18-50)

ПАРФИМЕРИЈА

ИВАНА Ј. СТОЈКОВИЋА, НОВИ САД

Кошут Лајошева ул. бр. 25 у дворишту у фотогр. атељеру.

Препоручу јефина парфима, сапуна, средства за неговање и полепшавање лица, руку, косе и зуба као и прибора за тоалету; хигијенских сорава и завоја, једино заступство фотографских апарата и прибор за г. г. аматере, знамените куће »Kodak«, све по најнижој цени. — Парфима за ускршњи понедељак. — Најзгоднији ускршњи поклони. 106 35—

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браник«-а.